

emes en el temps, observam un plantejament més introspectiu i profund, els dubtes existencials i filosòfics l'acompanyen i li fan dir: «Sabràs mai de la joia, ànima estreta, / sense acostar-te als cims, i haver-ne davallat?» (p. 336). Aquesta reflexió arriba a la concepció poètica, per això, el poema titulat «El vers» acaba (p. 375): «Tot fa olor del nou temps, quan ja és rasa / la mesura del vers i la frase / neix amb ales d'ocell fugitiu / que d'un cel en un altre fa niu...»

A mesura que avança el llibre, apareixen els «Poemes enviats en cartes» (p. 362 i s.), entre els quals n'hi ha un dedicat a Rafael Patxot i Jubert, un dels principals mentors de la recerca de *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, i alguns altres dedicats i enviats a la poeta M. Antònia Salvà i Ripoll. L'obra acaba amb «Poesia esparsa» (p. 390), que inclou l'emblemàtic poema «Em lliga la beutat de cada flor» —que dona títol al llibre que presentam— i amb el «Segon llibre d'elegies» (p. 397), dins el qual destaquen les diverses visions del bosc. A través de les pàgines d'*Em lliga la beutat de cada flor. Poesia escollida de Palmira Jaquetti i Isant* entram de ple en l'univers poètic i vital de Palmira Jaquetti i podem fer un recorregut ampli i molt representatiu de la seva trajectòria. Es constata una línia sòlida, tant per la temàtica com per l'estil i l'extensió de l'obra poètica. Sens dubte podem afirmar que és la pròpia d'una de les poetes més importants del seu temps.

BELLMUNT, Domènec de: *En defensa de la democràcia i la llibertat*, Josep Camps i Francesc Foguet (eds.), Juneda: Fonoll, 2021; «Lo Plançó» 22.

ANTONI ISARCH

Universitat de Barcelona

aisarch@ub.edu

El volum que ens ocupa aplega seixanta-sis articles del periodista i escriptor urgellenc Domènec de Bellmunt, pseudònim de Domènec Pallerola. Curosament editats pels professors Josep Camps i Francesc Foguet, els textos abracen un vast període de set dècades, entre 1925 —quan Bellmunt només fa dos anys que s'ha iniciat en el periodisme professional des de *La Publicitat*— i 1993, poc abans de traspasar. Val a dir que menys d'un terç són anteriors a 1939 (quinze dels quals d'abans de 1936), de manera que el gruix significatiu de l'articulisme aquí reunit correspon a l'etapa 1944-1993. I caldria precisar, encara, que disset articles són posteriors al règim franquista.

Si ens aturem en el detall cronològic és per la rellevància amb relació al contingut dels escrits, la lectura dels quals en palesa de manera evident el fort vincle amb l'actualitat. L'ordenació dels textos seguint la lògica temporal n'afavoreix la comprensió de conjunt. D'entrada, perquè permet copsar el lligam indèstriable entre peripècia vital i fets històrics; però també perquè aferma la coherència del

pensament de Bellmunt sobre els temes que l'interessen de manera recurrent, i confirma la fermesa de les seves conviccions vitals, amb les lògiques modulacions que imposen el pas del temps i les circumstàncies sociopolítiques. Així, per exemple, fa professió de fe republicana a «Sota el signe de l'optimisme» (p. 73), «A trenta anys de la República de 1931» (p. 142) o «On són els republicans?» (p. 173), separats per gairebé cinquanta anys. O, pel que fa a la justícia social, proclama sense ambages el seu compromís amb causes de gran ressò com «El cas de Sacco i Vanzetti» (p. 44) o «La llibertat dels presos socials» (p. 64).

Els eixos articuladors que unifiquen conceptualment el recull queden molt clars en el pròleg dels curadors: catalanisme, republicanisme, justícia social i defensa dels valors democràtics. Si bé hi predomina una mirada insubornable de catalanitat, l'àmbit d'interessos de Domènec de Bellmunt és global. Catalunya enfora, l'autor es revela com un periodista molt ben informat sobre afers internacionals —bàsicament, a través de França, com il·lustren «El segle de les tortures» (p. 38), «La cursa vers la guerra» (p. 50) o «Els intel·lectuals alemanys, els francesos i els de casa nostra» (p. 56), entre d'altres. Alhora, és capaç d'analitzar la política exterior en clau catalana, cosa que es detecta sobretot quan escriu sobre l'emancipació nacional d'altres nacions sense estat: «Armènia» (p. 35), «El moviment autonomista d'Alsàcia-Lorena» (p. 40), «Sobre el problema autonomista a Còrsega» (p. 162), «Els irlandesos i Catalunya» (p. 182) o «Els armenis» (p. 190) fan avinent el bon ull periodístic de Bellmunt per exposar la situació d'aquests pobles sense deslligar-se del referent autòcton.

Temàticament, el gruix dels articles antologats estan dedicats a Catalunya. Hi prenen una rellevància especial els que Bellmunt escriu durant la dècada dels anys quaranta, perquè se situen en l'entreforc de la política catalana, l'espanyola i la internacional. Des de *Canigó* i *Foc Nou* (tribuna que dirigí entre 1944 i 1947), Bellmunt condemna la intervenció dels països aliats en l'Espanya franquista («El cas d'Espanya davant dels aliats», p. 85, que enllaça perfectament amb les seves prediccions durant la Guerra Civil a «La posició de l'URSS», p. 78); desemmascara la hipocresia internacional a propòsit del paper de França, Anglaterra i els Estats Units respecte Franco («La gran decepció», p. 94; «L'estafa democràtica», p. 98) i referma el convenciment que el règim del dictador pot caure («No hi van més apostes», p. 101, o l'extens «Tour d'horizon», p. 109). Tanmateix, el pas dels anys va revelant la crua realitat, i Bellmunt es plany per la manca d'unitat, tant de les forces catalanistes («Demagògia maximalista i realitat catalana», p. 129) com de l'oposició anti-franquista espanyola («Els exiliats i l'Assemblea de Catalunya», p. 158, «Catalunya està trista», p. 180). En aquest sentit, el 1956 no té cap dubte a afirmar:

Tots els polítics catalans volen la unió (Esquerra, Estat Català, Unió Socialista, etcètera), però ningú no vol deixar de banda, ni durant el combat comú, l'etiqueta partidista i cadascú vol imposar als altres o la ideologia del seu partit o la preponderància d'aquest. Aquesta és la trista, tristíssima realitat («Nosaltres sols», p. 128)

No fora sobrer resseguir les afinitats ideològiques entre els diversos escriptors i intel·lectuals de l'exili que, des de la mirada exterior, van anar formant-se imatges de la situació del país reveladorament afins les unes amb les altres. Per exemple, en alguns articles coetanis de Rafael Tasis (editats al volum *El revulsin del catalanisme*, Cossetània, 2015) podríem trobar el mateix desencís que transmet Domènec de Bellmunt sobre la manca d'unitat catalana, la mateixa crítica al paper de les potències europees sobre la dictadura franquista o les mateixes expectatives de viabilitat d'una recuperació democràtica a l'estat espanyol. Al capdavant, l'experiència de l'exiliat, aquell «idealista que abandona el seu país perquè és incompatible amb el règim que hi ha establert» (p. 150), s'allunya com més va més de la dinàmica de l'interior, i Bellmunt, periodista agut, en fa la reflexió pertinent passats quaranta anys («Il·lusions i realitats», p. 184).

La complexitat del cas català fa que el tractament que hi dona l'autor variï en funció de diversos factors. Quan exposa les vicissituds nacionals adreçant-se al públic francòfon, ho fa amb un to mesurat i amb voluntat divulgativa («El problema català», p. 83). En canvi, l'articulisme adreçat al lector català conscienciat traspua totes les coloracions de la lluita nacional: del patriotisme exacerbant a «Pitjor que Felip Cinquè» (p. 89) al plany pels estralls de la dictadura a «Recomençar de zero?» (p. 123), passant per l'enèsim clam d'unitat de tots els agents implicats en «el dret de la Catalunya nació a governar-se ella mateixa», com exposa a «Pàtria i política» (p. 121). Remarquem, a tall aclaridor de les prioritats a reivindicar en l'inesgotable memorial de greuges dels articles de Bellmunt, el distanciament respecte a l'independentisme, en no garantir aquest la supervivència de la llengua («Perills de l'independentisme», p. 187), veritable pal de paller del sentiment nacional. Tot plegat, per al periodista, es pot reduir a una qüestió de legitimitat:

La Generalitat de Catalunya, sortida de l'Estatut, votat per Catalunya i aprovat per les Corts de la República, essent *la darrera manifestació democràtica* abans de la sublevació franquista, entenc que cal reservar-la precisament *com a punt de partida o de base* en reprendre's al nostre país el lliure joc de la democràcia. De l'Estatut cap avall, res. (p. 133)

Un dels trets cohesionadors dels textos que integren el volum és, sens dubte, l'estil periodístic àgil i clar de Bellmunt, forjat en l'etapa inicial de la seva trajectòria, durant la qual participà de l'època daurada del periodisme republicà des de tribunes de primer ordre, com ara *La Publicitat*. L'autor hi conreava no només l'anàlisi política, sinó el reportatge d'actualitat, que va arribar a aplegar en reculls com *L'àngel bohemí* o *Les catacumbes de Barcelona*. El present llibre, doncs, també pot llegir-se com un testimoni de la prosa periodística dins la més pura tradició iniciada als anys deu a l'encara incipient premsa catalana, la qual experimentà un moment d'esplendor —potser ja mai més igualat— durant la dècada dels anys trenta.

L'edició filològica és acurada i precisa, i pel que fa als criteris d'edició, s'hi delata la vocació divulgativa del volum editat per Fonoll. Els curadors Camps i Foguet, que ja havien dedicat altres estudis al personatge, han prescindit de les notes a peu de pàgina —que potser haurien engavanyat la lectura del conjunt— i han optat per escriure un pròleg extens i molt aclaridor, amb voluntat biogràfica, que ofereix una porta d'entrada ideal per assaborir els articles. Cal esmentar la pertinència de la tria: ultra l'interès intrínsec dels textos, de cap a cap del llibre es manifesta la punyent certesa que totes les qüestions tractades per Bellmunt són vigents avui en dia. I és que, sense perdre en cap moment l'aire d'època, molts articles podrien anar signats per analistes polítics del nostre present.

En defensa de la democràcia i la llibertat és una pedra més, en definitiva, per a la paret del periodisme català. Cal desitjar llarga vida a la recerca hemerogràfica, a l'exhumació de textos i a les editorials coratjoses perquè continuïn servint-nos nous lliuraments d'aquesta modalitat prosística que, llegida sovint a l'ombra dels gèneres considerats majors, sembla ben bé que hagi de demanar excuses. Però que, ben mirat, potser és l'espai literari en què comptem amb una tradició brillant i sostinguda que convé anar recuperant amb obres com aquesta.

ROSSELLÓ-PORCEL, Bartomeu: *Poesia completa*, Pere Antoni Pons (cur.) Barcelona: Barcino, 2022; «Els Imprescindibles» 3.

JOAN RAMON VENY-MESQUIDA

Càtedra Màrius Torres - Universitat de Lleida

joanramon.veny@udl.cat

La col·lecció. Una de les línies de producció editorial més interessants d'aquest segle XXI és la d'aquelles col·leccions que, amb major o menor profusió, inclouen títols que representen una reivindicació d'un cert cànon propi, de noms heterogenis, que tot sovint es fa explícita en els paratextos que solen envoltar els volums, per remarcar la necessitat de reeditar autors oblidats, poc coneguts o menys tinguts pel cànon establert. El tema donaria per a un llarg estudi i no és aquest el lloc per fer-lo, però probablement des de l'intent de les Millors Obres de la Literatura Catalana (la MOLC) d'Edicions 62 no s'havia viscut un moment d'efervescència editorial en aquesta línia com l'actual; amb diferències, és clar, òbvies i notables. Primera: els anys de la MOLC (1978-1983) van ser els de l'eufòria politicocultural motivada sobretot per la instauració del català a les escoles i als centres de segon ensenyament, i ara el moviment és més aviat el contrari, de retrocés de la llengua en els ensenyaments i en l'ús social. Segona: el cànon que va desplegar la MOLC responia al criteri del seu director, Joaquim Molas, mentre que la disseminació actual en col·leccions diferents d'editorials diverses implica una divergència de criteris, amb el que els dos capteniments tenen de bo i de do-